

Zera Berach inst.
In memory of Hatzadik
Rabbi S.B. Lieberman Zt"l
Pob 2093 Tsfat ISRAEL

מוסדות זרע ברך על שם הגה"צ
רבי שמחה בונים ליברמן זצוק"ל
ת"ד 2093 צפת עיה"ק

שבילין דאורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת חיי שרה תשע"ח

פרשת חיי שרה

מצות כיבוד אב בדבר שאין לאב הנאה בו

ואשביעך בה' וגו' אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני (כד, ג.)

אב המוחה בבנו שלא לישא אשה שחפץ בה

כתב במשך חכמה דמהא דלא צוה אלא לאליעזר עבדו ולא צוה ליצחק בנו שלא ישא אשה מבנות הכנעני, מכאן ראייה להמהרי"ק המובא ברמ"א (יו"ד סי' רמ סכ"ה) שאין הבן חייב לשמוע לאביו אם מוחה בו מלישא אשה שהוא חפץ בה. והנה במקור הדבר בשו"ת מהרי"ק (שורש קסו בסופו) כתב בזה כמה טעמים, ואחד מהם דבמילתא דלא שייך האב בגוויה פשיטא דאין כח לאב למחות בבן לא משום כבוד ולא משום מורא, דלא שייך כבוד אלא כגון מאכילו משקהו וכו', מורא לא ישב במקומו ולא סותר את דבריו וכו', וכן כיוצא בזה דשייך לאב, אבל במילתא דלא שייך האב בגוויה פשיטא דאין האב יכול למחות בבנו. ועיין בביאור הגר"א (שם אות לו) שצ"ל מקור להלכה זו את דברי הראשונים (רמב"ן ורשב"א וכ"ה בריטב"א) ביבמות (ו.) דהא דילפינן מקרא שאם אב אמר לבנו כהן להיטמא שלא ישמע לו היינו כגון שאמר לו להביא לו פירות ממקום הטומאה, אבל אמר לו להיטמא לחנם פשיטא שאינו צריך לשמוע לו לפי שאין מצות כיבוד אב אלא בדבר שיש לאב הנאה בו.

ראשונים הסוברים שיש מצות כיבוד אף בדבר שאין לאב הנאה

אך מצינו ראשונים שחולקים בזה, עיין מאירי יבמות (שם) שכתב ג"כ שמדובר בכהן שאמר לבנו להביא לו פירות ממקום הטומאה, אלא שהוסיף וכתב שאם אין שום צורך לאביו בזה אלא דלעבורי (על לאו דטומאה) לחוד קמכוין לא איצטריך קרא, דהא רשע הוא ואיקרי כאן נשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך. הרי שרק מטעמא דאינו עושה מעשה עמך אין בנו מצווה בכך, הא לאו הכי איכא מצוה דכיבוד אב אע"פ שאין לאביו הנאה בו. וכן הוא ברבינו ירוחם (ספר אדם נתיב א ח"ד דף טו טור ג) שכתב דכל שכן אם אמר לו אל תחזיר ואל תעשה מצוה פלונית דאין צריך לשמוע לו דכתיב ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך, כן פשוט ביבמות, וכן כתב הרמ"ה. וכן משמע מדברי הרא"ש (בשו"ת כלל טו סי' ה) שכתב וז"ל, דע שאסור לשנוא שום יהודי אם לא שיראהו עובר עבירה, והאב שצוה לשנוא לו לאו כל כמיניה לצוותו לעבור על דברי

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת חיי שרה תשע"ח
 תורה שנאמר אני ה' מוראי למעלה ממוראכם, ועוד דלא היה האב בזה הדבר עושה מעשה עמך, ואינו צריך לכבדו.

ובתוס' בקידושין (לב. ד"ה רב יהודה) כתבו שאם אמר לו אביו סתם אל תחזיר אבדה לא איצטריך קרא דלא ישמע לו. וכתב פנ"י שם שטעמם שהואיל ואביו מתכוין להכעיס ולצער בעל האבדה תו לא מיקרי עושה מעשה עמך. אמנם לפי טעם הרמב"ן והרשב"א ביבמות אין צורך לזה ואפשר שטעמם משום שאין לאב הנאה בו, ועיין בחזון איש (יו"ד סי' קמט אות ח) שכתב שמהמשך דברי התוס' שם משמע שטעמם כדעת הרמב"ן.

מצות מורא האב בדבר שאין לו הנאה בו

וראיתי בספר המקנה (קידושין לא: בסופו) שכתב דנראה שכל דבר שמצוה לו אביו אף בדבר שאין לאביו הנאה ממנו שאינו בכלל כיבוד, אפילו הכי אם אין לבן שום הפסד ממנו זהו בכלל מורא, שאם לא ישמע לו הוי כסותר את דבריו, והביא לדברי השו"ע הנ"ל שאם האב מוחה בבן לישא אשה שחפץ בה אין הבן צריך לשמוע לו, ודייק מזה דמשמע דלדברים אחרים אע"פ שאין לאב הנאה ממנו צריך לשמוע לו ע"ש.

אמנם מפשטות לשון הרמב"ן והראשונים ביבמות משמע שאינו מוזהר כלל בזה, וכן מבואר בלשון המהרי"ק שכתב דבמילתא דלא שייך האב בגוויה אין בזה לא משום כבוד ולא משום מורא. ועיין בחזון איש הנ"ל שכיון לדעת המקנה, ועיין שם מה שכתב בדברי המהרי"ק בזה.

משמח חתן וכלה כאילו הקריב תודה

ויהי כאשר שמע עבד אברהם את דבריהם וישתחוו ארצה לה' (כז, כג)

וברש"י וישתחו ארצה, מכאן שמודים על בשורה טובה.

מכאן נראה מקור לדורות להודאה לה' בשמחת חתן וכלה, כמו שמצינו בברכות (ו:): בענין המשמח חתן וכלה, ר' אבהו אמר כאילו הקריב תודה שנאמר (ירמיה לג, יא) [קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צב- אות כי טוב כי לעולם חסדו] מביאים תודה בית ה', רב נחמן בר יצחק אמר כאילו בנה חורבה אחת מחורבות ירושלים, שנאמר (המשך הפסוק שם) כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה'.

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת חיי שרה תשע"ח
 והנה בפשטות ענין ההודאה בחתן וכלה הוא כמו ענין קרבן תודה שמביאו על הנס שעשה עמו הקב"ה (ארבעה צרכין להודות, ברכות נד:), כן בשמחת חתן וכלה מודים להקב"ה על נפלאותיו שעשה עמהם למצוא זיווגם הקשה כקריעת ים סוף.

ובמהרש"א שם כתב לפרש וז"ל, ואמר כאילו הקריב תודה שהיא באה ג"כ בשמחה על הקיום רצון לפניו כמפורש ריש פ"ב דשבועות גבי מוסיפין על העזרה (שמביאין קרבן תודה לקידוש התוספת), ואמר על דרך זה כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים שהוא קיומו וישבו של ארץ ישראל.

שמחת חתן וכלה כעין תוספת על העיר והעזרות

ועל סמך דבריו יש להוסיף ולבאר בזה בדרך דרוש, דשמחת חתן וכלה הוא גופא כעין הוספה על העזרה ולכן חשוב כאילו הקריב תודה, דכשם כשמוסיפין על העיר ועל העזרות קרבן התודה מקדש את התוספת קדושה להשראת השכינה במקדש ובעיר, כמו כן בנישואי חתן וכלה נעשה כעין תוספת קדושה על העיר והמקדש והרי זה כבונה אחת מחורבות ירושלים להשראת השכינה ביניהם, וכדאיתא בסוטה (יז.) דרש ר' עקיבא איש ואשה זכו שכינה ביניהן (פירש"י שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן, יו"ד באיש וה"י באשה).

גם מצינו שכתב האלשיך הקדוש על הכתוב (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, דבתוכם קאי על כל אחד מישראל שיהיה משכן לה', נמצא שבכל נישואי חתן וכלה המקימים בית נאמן בישראל הרי זה חשוב כהרחבת גבולי הקדושה וכעין תוספת על המקדש והעיר, ולכן העוסק בשמחתם חשוב כמביא קרבן תודה וכבונה אחת מחורבות ירושלים.

ועל פי זה נראה לפרש דקדוק לשון הכתוב מביאים תודה בית ה', דלכאורה היה צריך לומר מביאים תודה לבית ה', אמנם נראה הרמז בזה על פי דרכנו דשמחת חתן וכלה המקימים בית נאמן בישראל להרחבת גבולי הקדושה הוא הוא התודה שלהם שמביאים בית לה', שמוסיפין בית בישראל להשראת השכינה בתוכם.

פאר הלבנון ח"ב עמ' שה

לרפ"ש, להנצחה ולהצלחה, ניתן
 לתרום להוצאת העלון
 מוסדות זרע ברך ת"ד 2093 צפת
zera.berach@gmail.com